

ХУЛОСАИ
шурои диссертатсионии 6D.КОА-038 назди
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм

(қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023 №295)

Парвандаи аттестатсионии № _____
Қарори шурои диссертатсионӣ аз 02 апрели соли 2026, №27

Султонмамади Гулмамад дар мавзуи «Динамикаи ҷамъшавии пайвастагиҳои фитохимиявии растани сич (*Eremurus*) дар шароити гуногуни экологӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ аз рӯи ихтисоси 1.5.6. Биохимия

Барои сазовор донишҷӯи Султонмамади Гулмамад, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ.

Диссертатсияи Султонмамади Гулмамад дар мавзуи «Динамикаи ҷамъшавии пайвастагиҳои фитохимиявии растани сич (*Eremurus*) дар шароити гуногуни экологӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ аз рӯи ихтисоси 1.5.6. Биохимия ба ҳимоя қабул карда шуд, протоколи №20 аз 12.12.2025, шурои диссертатсионии 6D.КОА-038-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Суроға: 734025, www.tnu.tj. ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ 17, 30 юни соли 2021, №267 ва бо тағйири иловаҳо аз 06.09.2024, таҳти №318/шд.

Довталаби дараҷаи илмӣ Султонмамади Гулмамад 17-уми декабри соли 1990 таваллуд шудааст, миллаташ тоҷик, маълумоташ олий мебошад.

Довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ соли 2012 Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айниро бо ихтисоси химия, касби “Химия-муаллим” хатм намудааст. Аз 02.03.2017 сол таҳти №30001/23-55 аспиранти шуъбаи ғоибонаи Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ва хатми он 04.11.2020 сол таҳти №121 аз рӯи ихтисоси 1.5.6. Биохимия мебошад.

Солҳои 2014-2015 лабаранти калони кафедраи биохимияи Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯали ибни Сино, аз 1-уми сентябри соли 2016 то 2023 ассистенти кафедраи химия ва биологияи тиббии Донишгоҳи давлатии тиббии Хатлон ва аз соли 2024 то ҳол иҷроқунандаи мудири кафедраи химияи тиббӣ ва экологияи Донишгоҳи давлатии тиббии Хатлон фаъолият карда истодааст.

Диссертатсия дар Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ: **Чумъаев Бахшулло Боқиевич** - узви вобастаи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, сарходими илмии озмоишгоҳи биохимияи фотосинтези Институти ботаника, физиология ва генетикаи растани Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон.

Муқарризони расмӣ:

Мирзораҳимзода Ақобир Карим – доктори илмҳои биологӣ, профессор, ноиби президент-раиси Шӯъбаи илмҳои биологии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон.

Меҳринигори Булбулназар - доктори фалсафа (PhD) доктор аз рӯи ихтисоси 6D060717 Биохимия, Омӯзгори кафедраи химияи Донишгоҳи технологии Тоҷикистон.

Муассисаи пешбар – Институти биохимияи Донишгоҳи давлатии Самарқанд ба номи Шароф Рашидов.

- Дар хулосаи мусбати додашудаи муассиса, ки аз тарафи муқарриз, номзади илмҳои биологӣ, дотсенти озмоишгоҳи физиологияи растаниҳо ва микробиологияи Институти биохимияи Донишгоҳи давлатии Самарқанд ба номи Шароф Рашидов Авутхонов Б.С. тақриз бо имзо ва муҳр аз тарафи муовини ректор оид ба корҳои илмӣ ва инноватсияи Донишгоҳи давлатии Самарқанд ба номи Шароф Рашидов профессор Хушвактов Х.А. тасдиқ шудааст, қайд менамояд, ки кори диссертатсионии Султонмамади Гулмамад аз рӯи муҳимият, навгонии илмӣ, ҳаҷм ва сифати вазифаҳои иҷрошуда, аҳаммияти назариявӣ ва амалии натиҷаҳои бадастоварда, саҳеҳият ва асоснокунии хулосаҳо ба талаботи боби 3, фаслҳои 31, 33, 34-и “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 ва бо тағйири иловаҳо аз 06.09.2024, таҳти №318/шд тасдиқ гардида, барои рисолаҳои номзадӣ пешниҳод гардидааст, барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ аз рӯи ихтисоси 1.5.6. Биохимия ҷавобгӯ мебошад.

Довталаби дараҷаи илмӣ Султонмамади Гулмамад оид ба мавзуи диссертатсия 18 кори илмӣ, аз ҷумла 6 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи тавсияшудаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи КОА-и Федератсияи Россия ва 10 мавод дар мақолаҳои конференсияҳо нашр намудааст.

Таълифоти илмӣ дар мавзуи диссертатсия. Мақолаҳо дар маҷаллаҳои тақризшавандае, ки КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсия намудааст:

[1-М]. С. Гулмамад. Некоторые физико-химические характеристики олигосахаридов из корнеклубней Эремуруса гиссарского (*Eremurus hissaricus* Vved.). [Текст] / Д.Н. Икромов, А.С. Джонмуродов, С.Р. Усманова, З.К. Мухидинов, А. Абдуллаев, С. Гулмамад, Б.Б. Джумаев // Доклады академии наук Республики Таджикистан. 2017, том 60, №9, с. 436-442.

[2-М]. С. Гулмамад. Полисахариды из Эремуруса гиссарского (*Eremurus hissaricus* Vved) // [Текст] / А.И. Ашуров, С.Р. Усманова, С. Гулмамад, Ё. Сафаров, З.К. Мухидинов// Журнал «Актуальная биотехнология» №2 (21) г. Воронеж 2017. С. 235-237.

[3-М]. С. Гулмамад. Лекарственные свойства Эремуруса гиссарского (*Eremurus hissaricus* Vved.) в таджикской древней медицине. [Текст] / С. Гулмамад, Б.Б. Джумаев, А.С. Джонмуродов, И.Ш. Хошимиов // Маҷаллаи илмии тиббӣ “Симурғ” 2019/№4 – С. 84 – 88.

[4-М]. С. Гулмамад. Изучение полисахаридов в составе целых корнеклубней Эремуруса гиссарского, Эремуруса мощного (*Eremurus robustus* Regel).[Текст] / С. Гулмамад, Б.Б. Джумаев, А.А. Абдуллоев, А.М. Сабурова //Маҷаллаи илмии тиббӣ “Симурғ”, 2020/№5(1) –С.88 – 91.

[5-М]. С. Гулмамад. Изучение роста и развития Эремуруса мощного (*E. robustus* Regel) на высокогорной биологической станции «Сиякух». [Текст] / С. Гулмамад// Маҷаллаи илмии тиббӣ “Симурғ” 2020/№6(2). – С. 86 – 89.

[6-М]. С. Гулмамад Изучение основных фитохимических компонентов в целых корнях Эремуруса мощного (*E. robustus* Regel) в процессе роста и развития.[Текст] / С. Гулмамад., Б.Б. Джумаев, А.С. Джонмуродов // Донишгоҳи миллии Тоҷикистон // Маҷаллаи илмӣ«Илм ва фановарӣ». 2020 №4. – С. 155-161.

[7-М]. С. Гулмамад. Изучение разных фитохимических компонентов в целых корнях Эремуруса мощного (*E. robustus* Regel) в Дангаринском районе в процессе онтогенеза. [Текст] / С. Гулмамад, Б.Б. Джумаев, А.С. Джонмуродов // Маҷаллаи илмии тиббӣ “Симурғ” 2021. №10(2) –С.115 – 120.

[8-М].С. Гулмамад. Определение общего содержания антиоксидантов активных β-каротина в целых корнях Эремуруса гиссарского (*E. hissaricus* Vved.) в процессе роста и развития [Текст] / Султонмамади Гулмамад // Паёми донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав // Илмҳои табиӣ-риёзӣ // 2/1 (96) Бохтар, 2022. - С. 92-94.

[9-М]. С. Гулмамад. Изучение антиоксидантной активности некоторых фенольных соединений в целых корнях Эремуруса мощного (*E. robustus* Regel) // [Текст] / Султонмамади Гулмамад// Аграрный вестник Верхневолжья. 2022. № 2 (39). С. 10-15.

[10-М]. С. Гулмамад. Динамика изменения фитохимических компонентов в целых корнях Эремуруса мощного (*Eremurus robustus* regel) и Эремуруса гиссарского (*E. hissaricus* Vved) в процессе роста развития. [Текст] / С. Гулмамад, Б.Б. Джумаев, А.С. Джонмуродов // Маҷаллаи илмии тиббӣ “Симурғ” 2023/№17(1) –с.145 – 150.

[11-М].С. Гулмамад. Динамикаи тағйирёбии миқдори умумии фенолҳо ва флаваноидҳои таркиби экстрактсияҳои Сичи калон (*E. robustus* Regel) дар минтақаҳои экологӣ ҳангоми раванди онтогенез [Текст] / Султонмамади Гулмамад // Паёми донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав // Илмҳои табиӣ-риёзӣ// 2/1 (96) Бохтар, 2023. - С. 92-94.

Корҳои чопӣ дар дигар нашрияҳои даврӣ:

[12-М]. С. Гулмамад. Изучение антиоксидантной активности *E. robustus* Regel [Текст] / С.Гулмамад, Б.Б. Джумаев // Актуальные вопросы современных научных исследований // Материалы XVII научно-практической конференции молодых ученых и студентов ГОУ “ТГМУ им. Абуали ибни Сино” с международным участием.(Душанбе, 22.октябри соли 2022). –С.93;

[13-М]. С. Гулмамад. Общее содержание фенолов и флавоноидов во всех экстрактах (*E. robustus* Regel) [Текст] / С. Гулмамад, Б.Б. Джумаев // Современная медицина: традиции и инновации // Материалы юбилейной (70-ой) научно-практической конференции ГОУ «ТГМУ им. Абуали ибни Сино» «Современная медицина: традиции и инновации» с международным участием.(Душанбе, 22. Ноябри соли 2022). Том-3.– С. 130-131.

[14-М]. С. Гулмамад. Изучение ИК-спектров олисахаридов из корнеклубней Эремуруса гиссарского (*E. hissaricus*) [Текст] / С.Гулмамад, Б.Б. Джумаев // Современные проблемы и перспективные направления инновационного развития науки // Материалы XV международной научно-практической конференции молодых ученых и студентов, посвящённой «Годам развития села, туризма и народных ремесел (2019-2021)» (Душанбе ,20 апрели соли 2020).–с.370-371.

[15-М]. С. Гулмамад. Анализ ИК-Фурье спектров олигосахаридов из растения *E. hissaricus*, выращенных в разных условиях. [Текст] / Ашуров А.А., Гулмамад С., Джонмуродов А.С., Усманова С.Р, Мухидинов З.К. // Физико-химическая биология как основа современной медицины// тезисы докладов участников Международной научной конференции, посвященной 75-летию со дня рождения профессора Е. В. Барковского (Минск, 21 мая 2021 г) /под ред. В. В. Хрусталёва, А. Д. Тагановича, Т. А. Хрусталёвой. – Минск: БГМУ, 2021. – 388 с.

[16-М]. С. Гулмамад. Изучение ИК-спектров олисахаридов из корнеклубней Эремуруса гиссарского (*E. hissaricus*) [Текст] / С.Гулмамад, Б.Б. Джумаев // Современные проблемы и перспективные направления инновационного развития науки // Материалы XV международной научно-практической конференции молодых ученых и студентов, посвящённой «Годам развития села, туризма и народных ремесел (2019-2021)» (Душанбе 20.Апрелисоли 2020).–с.370-371

[17-М]. С. Гулмамад. Динамика изменения содержания моно-, олиго- и полисахаридов в процессе онтогенеза у Эремуруса гиссарского в условиях высокогорья [Текст] / Б.Б. Джумаев, С. Гулмамад, А. Абдуллаев, Ё.Х. Сафаров, А.С. Джонмуродов, З.К. Мухидинов // Сборник материалов международной научно-практической конференции «Перспективы использования материалов устойчивых к коррозии в промышленности республики Таджикистан», посвященной «Дню химика» и 70-летию доктора химических наук, профессора, академика АН Республики Таджикистан Ганиева Изатулло Наврузовича (Душанбе, 18.Май соли 2018).–.219-221.

[18-М]. С. Гулмамад. Динамика изменения содержания водорастворимого полисахаридного вещества у Эремуруса гиссарского и Эремуруса мощного в процессе онтогенеза.[Текст] / С. Гулмамад, Б.Б. Джумаев, А.А. Абдуллоев // Актуальные вопросы медицины и медицинского образования// Материалы международной научно-практической конференции ГОУ Хатлонского государственного медицинского университета (1-ая годовичная), посвященной «Годам развития села, туризм и народных ремёсел (2019-2021)» (Дангара, 20. декабри соли 2020). – С.466-468.

[19-М]. С. Гулмамад. Динамика изменения содержания углеводов и полифенольных соединений у эремуруса гиссарского в условиях высокогорья [Текст] / Б.Б. Джумаев, С. Гулмамад, А. Абдуллаев, Ё.Х. Сафаров, З.К. Мухидинов // Материалы республиканской научно-теоретической конференции «Влияние глобального изменения климата на продуктивность агроэкологических систем Таджикистана» посвященная международному десятилетию действия «Вода для устойчивого развития на 2018-2028 гг.», 70-летию Таджикского национального университета.(Душанбе 18.Феврали соли 2018).–с.66-68.

[20-М]. С. Гулмамад. Динамика изменения содержания углеводов у Эремуруса гиссарского и Эремуруса мощного в условиях высокогорья [Текст] / С. Гулмамад // Журнал гепато-гастроэнтерологических исследований // Современная медицина и Фармацевтика: новые подходы и актуальные исследования Материалы 75-ой Международной научно-практической конференции студентов-медиков и молодых учёных. (Самарканд, 18 мая 2021 г.) С. 89-90.

Ба диссертатсия ва автореферат тақризҳо ворид шудаанд:

1. Доктори илмҳои биологӣ, профессори кафедраи Хоҷагии ҷангал ва бунёди ҷаманзори Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншох Шоҳтемур Нимадҷонова К. Дар тақриз эрод нишон дода шудааст: Новобаста аз арзишнокии таҳқиқот, дар кори илмии Султонмамади Гулмамад., баъзе камбудихо ва хатогиҳо дида мешаванд:

- Дар боби шарҳи адабиёт аз дастовардҳои олимони дохили кишвар кам истифода шудааст;

- Дар матни рисола як зумра хатогиҳои имлоӣ ва техникаӣ ҷой дорад.

2. Доктори илмҳои химия Мудири лабораторияи “Ғанигардонии маъдан” Институти химияи ба номи В.И Никитини Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, Сафаров С.Ш. дар тақриз эрод нишон дода нашудааст.

3. Номзади илмҳои биологӣ, дотсенти кафедраи геоэкологияи МТД, ДДОТ ба номи Садриддин Айни, Раҳимзода М.М. Тақриз эрод надорад.

Дар тақризҳо муҳимияти мавзӯи кори диссертатсионӣ, навгонии илмӣ, аҳамияти назариявӣ амалии натиҷаҳои бадастомада дарҷ гардидаанд. Инчунин кори диссертатсионии Султонмамади Гулмамад

таҳқиқоти ба анҷомрасидаи тахассусии илмие мебошад, ки ба ихтисоси 1.5.6. Биохимия мувофиқат мекунад ва муаллифи он сазовори гирифтани дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ мебошад. Интихоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо нисбат ба соҳаи биохимия ба дастовардҳои хуб ноил гаштаанд, дар ин соҳа корҳои илмӣ ва аз рӯйи мавзӯи интихобшуда таълифотҳои илмӣ доранд, аз ин лиҳоз ба кори диссертатсионӣ оид ба мубрамияти мавзӯ, навовариҳои илмӣ ва аҳамияти амалии натиҷаҳои бадастомада баҳои холисона дода метавонанд.

Интихоби муқарризони расмӣ аз рӯйи ихтисоси баррасишаванда буда, мутахассисони варзидаи соҳаи биохимия мебошанд. Муассисаи пешбар яке аз муассисаҳои илмӣ-таҳқиқотии кишвар ба шумор рафта дар он мутахассисони варзидаи соҳаи биохимия ба фаъолияти илмӣ машғул мебошанд.

Шурои диссертатсионӣ қайд мекунад, ки аз тарафи довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқи илмӣ:

коркард карда шуд: бори аввал маҷмӯи таҳқиқотҳо оид ба, усулҳои чудо намудани пайвастагиҳои фитохимиявӣ, ошкор намудани динамикаи ҷамъшавии пайвастагиҳои фитохимиявӣ дар намудҳои гуногуни растани сич (*Eremurus*) вобаста ба афзоиш, муайян намудани намудҳои компонентҳои химиявии дар таркиби пайвастагиҳои фенолӣ ва карбогидрати растани сичи калон (*E.robustus Regel*) ва сичи ҳисорӣ (*E.hissaricus Vved*), ошкор намудани баъзе хусусиятҳои физикӣ - химиявии пайвастагиҳои фитохимиявии омӯхташудаи таркиби сич (*Eremurus*) ва муайян намудани заҳрнокии баъзе аз пайвастагиҳои фитохимиявии таркиби сич (*Eremurus*), ки дар соҳаи дорусозӣ аҳамияти муҳим доранд анҷом дода шуданд.

Пешниҳод шудааст, ки барои ба даст овардани пайвастагиҳои фитохимиявӣ аз таркиби растани сичи калон ва сичи ҳисорӣ, минтақаи таҷрибавии пойгоҳи баландкӯҳи биологии “Сиёкӯҳ”-и н. Варзоб нисбат ба дигар минтақаҳои интихобшуда аз рӯйи ҳарорати ҳаво, боришот ва намнокии замин муътадил буда, нашъунамо, ҷамъшавии пайвастагиҳои фитохимиявӣ дар ин растанӣ ба ин минтақа хос мебошад, ки дар онҳо марҳилаҳои давраи ҳаёти зуд ва бо муваффақият мегузарад.

Исбот шудааст, ки растани сичи калон (*E. robustus*) ва сичи ҳисорӣ (*E. hissaricus*) дорои чунин пайвастагиҳои фитохимиявӣ ба монанди чарби мумӣ, фенолҳо, карбогидратҳо витаминҳо ва сафедаҳо, ки миқдори онҳо дар давраи оромӣ нисбат ба дигар давраҳо зиёд мебошад;

Ҷорӣ намудан натиҷаҳои назариявӣ ва амалии омӯзишро дар курсҳои махсус дар кафедраи биохимия ва физиологияи растаниҳо инчунин, пайвастагиҳои фитохимиявие, ки аз таркиби растани сичи калон (*E.*

Robustus) ва сичи ҳисорӣ (*E. hissaricus*) ба даст омадааст, дар соҳаи тиб, дорусозӣ, рангуборкунӣ ва ғайра истифода бурдан мумкин аст.

Аҳаммияти назариявӣ таҳқиқот бо ин асоснок карда шудааст, ки;
исбот намудани: таркиби пайвастагии полифенолии растани сичи ҳисорӣ (*E. hissaricus* Vved) бо усули электрофорези қатрагӣ компонентҳои химиявӣ ба монанди ресвератрол, 2-(4-гидроксифенил) этанол, кверситирон, гомованилин, синапин, 3,4-диметоксибензол, транс-феррулат, гомогентизинат, ванилин, транс-коричинат, фисетин гидрат ва эпикатехин ва бо усули хроматографияи моеи самаранокиаш баланд компонентҳои химиявӣ таркиби полисахаридҳои сичи ҳисорӣ (*E. hissaricus* Vved) ба монанди галактоза, сахароза, фруктоза, раффиноза, стахиоз ва арбиноза муайян карда шуд. Инчунин, фаъолияти баъзе аз пайвастагиҳои фенолии хусусияти антиоксидантидоштаи растани сичи калон (*E. robustus* Regel), бо усули 2,2-дифенил-1-пикрилгидразил ва захрнокии шадиди полисахариди дар об ҳалшаванда-глюкоманнан, ки аз таркиби растани сичи ҳисорӣ (*E. hissaricus* Vved) чудо карда шудааст.

Вобаста ба масъалагузори дар диссертатсия чой дошта самаранок:
истифода бурдани усулҳои спектроскопияи ИС-Фуре, гел-филтркунонӣ бо сефадекси G-100, электрофорези қатрагӣ ва хроматографияи моеи самаранокиаш баланд, ки бо мақсади муайян намудани миқдори пайвастагиҳои фитохимиявӣ, технологияи истеҳсолоти доругиҳои растанигӣ;

баён шудани: растаниҳои эфемероидӣ, чудо кардани пайвастагиҳои фитохимиявӣ ва истифодабарӣ онҳо дар соҳаи дорусозӣ, ғанӣ гардонидани растаниҳои эфемероидӣ дар минтақаҳои экологӣ;

ошкор гардидани: хусусиятҳои биохимиявӣ пайвастагиҳои фитохимиявӣ таркиби растани сичи калон (*E. robustus*) ва сичи ҳисорӣ (*E. hissaricus*) дар асоси натиҷаҳои бадастомадаи таҳқиқоти илмӣ;

омӯхта шуданд: давраҳои нашвӣ ва захираи умумии массаи биологӣ, усулҳои чудо намудани пайвастагиҳои фитохимиявӣ, ошкор намудани динамикаи чамъшавии пайвастагиҳои фитохимиявӣ дар намудҳои гуногуни сич (*Eremurus*) вобаста ба афзоиш дар шароити минтақаҳои экологии шаҳри Душанбе, як қисми ҷанубии қаторкӯҳи “Ретан”-и деҳаи Алиҷони ноҳияи Данғара, вилояти Хатлон ва доманаи қаторкӯҳҳои Ҳисор (деҳаи Зиддӣ, н. Варзоб, ағбаи Анзоб), ки дар масофаи 73 км аз шаҳри Душанбе дар самти ғарбу шимол дуртар ҷойгир шудааст

Аз нав такмил додани: усулҳои маъмулӣ ва муосир

Аҳаммияти натиҷаҳои бадастовардаи довталаби дараҷаи илмӣ дар амалия чунин тасдиқ карда мешавад, ки: натиҷаҳои илмие, ки ба даст

омадааст, метавонад дар соҳаи фармасевтӣ ва кишоварзӣ истифода шавад. Глюкоманнан, фруктозане, ки аз решаи растани Сичи ҳисорӣ (*E. hissaricus* Vved.) ва сичи калон (*E. robustus* Regel) гирифта шудааст, моддаи захрнок набуда, барои таҳияи доруҳои растанигӣ тавсия дода мешавад

коркард ва чорӣ карда шуданд: истифода бурдани растани сич (*Eremurus*) дар саноати дорусозӣ

муайян карда шуданд: захрнокии баъзе аз пайвастагиҳои фитохимиявии растани сичи калон муайян карда шудааст;

офарида шуд: низоми амалии тавсияҳо, растани сичи ҳисорӣ (*E.hissaricus* Vved.) ва сичи калон (*E.robustus* Regel.) ба монанди зироатҳои бехмевагӣ дар таркибашон миқдори зиёди ПФХ-и захиравӣ: чарби мумӣ, карбогидратҳо, витаминҳо, пайвастагиҳои фенолӣ ва флаваноидӣ доранд. Ин манбаъҳои зиёди ашёи хоми растанигӣ, имконият медиҳанд, ки технологияи истеҳсолот таҳия ва истифодаи маҳсулоти ҳосилшуда омӯхта, истеҳсоли моддаҳои профилактӣ ва сӯзишвории биологӣ ташкил карда шавад.

муаррифӣ карда шуд: пайвастагиҳои фитохимиявии таркиби растани сичи ҳисорӣ (*E.hissaricus* Vved) ва сичи калон (*E.robustus* Regel) барои истифодабарӣ дар соҳаи дорусозӣ.

Барасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот нишон додаанд, ки барои корҳои таҷрибавӣ:

назария: дар асоси омӯзиши маълумотҳои таҳқиқотҳои саҳроӣ ва озмоишӣ растани сичи ҳисорӣ (*E.hissaricus* Vved) ва сичи калон (*E.robustus* Regel) омӯхта шудааст.

ғоя асоснок шудааст: дар асоси таҳлили амалияи хулосаи таҷрибаи пешқадами муаллифони хориҷӣ ва ватанӣ оид ба парвариши растаниҳои эфмероидӣ;

истифода шудаанд: муқоисаи натиҷаҳои муаллифӣ ва натиҷаҳои бадастомада бо адабиёти пешин оид ба мавзуи диссертатсия;

муайян шудаанд: миқдоран ва сифатан мувофиқат кардани натиҷаҳои муаллифӣ бо манбаъҳои ҳолис, ки аз рӯйи мавзуи мазкур оварда шуданд, дар ҳолатҳои, ки ин муқоисаҳо асоснок мебошанд;

истифода карда шудаанд: ҳангоми мушоҳидаи нашъунамо, инкишофи растаниҳо ва баҳодиҳии ҳамаҷониба аз усулҳои аз ҷониби умум эътирофшудаи И.Н. Бейдеман (1954) ва муайян кардани ПФХ аз усулҳои спектроскопияи ИС-Фуре, гел-филтркунонӣ бо сефадекси G-100, электрофорези қатрагӣ ва хроматографияи моеи самаранокиаш баланд. истифода бурда шуданд.

Саҳми шахсии докталаби дарёфти дараҷаи илмӣ: ҷустуҷӯ ва таҳлили адабиёти илмӣ, таҳқиқоти эксперименталӣ, ҷенгириҳо, ҳисоббарориҳо, таҳлил ва коркарди натиҷаҳои ба дастовардашуда, шарҳи натиҷаҳо, омода ва нашр кардани мақолаҳои илмӣ дар маҷаллаҳо шахсан аз тарафи муаллиф гузаронида шудаанд, инчунин дар таҳия ва тартиб додани мавқеъҳои асосӣ ва хулосаи диссертатсия иборат аст. Диссертатсия дар 157 саҳифа матни асосӣ таълиф гашта, дорои сарсухан, муқаддима ва 4 боб, ки дар онҳо маълумоти асосии адабиёт ва натиҷаҳои таҳқиқот баррасӣ гардидаанд, хулосаҳо, рӯйхати адабиёти истифодашуда (234 кори иқтибосшуда, ки 70 адади он ба забони хориҷӣ мебошад), инчунин 44 расм ва 18 ҷадвал) мебошад.

Дар маҷлис 2-уми апрели соли 2026 шурои диссертатсионӣ қарори сазовор донишҷӯи Султонмамади Гулмамад бо дараҷаи илмии номзади илмҳои биологӣ аз рӯйи ихтисоси 1.5.6. Биохимия.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ 14 - нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм 4 – нафар, аз рӯйи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда. Аз 16 - нафар аъзои шурои диссертатсионӣ, 14 - нафар иштирок доштанд ва овоз доданд: тарафдор – 13, муқобил-1, бетараф нест, бюллетенҳои беэътибор – нест.

Раиси шурои
диссертатсионӣ д.и.б.,
профессор, академики АМИТ

Якубова М.М.

Котиби шурои диссертатсионӣ
н.и.б., дотсент

Ҳамидзода Х.Н

02.04.2026